

804

פרוטוקול מס' 27/א'

מישיבת ועדת הכלכלה
שהתקיימה ביום ד', כה' בתמוז תשס"ז - 4.7.1956
בשעה 09.15

נכח :

- מ. אולמרט - היו"ר
- י. ניצני
- ט. סורט
- ט. פולשטיין
- ג. סוקן
- ט. בז'רנו
- ח. אריאב

י. פלקסר - מזכיר הוועדה

מזמנים :

- מ. גולדשטיין
 - מ. פרוסק
 - מ. רובינשטיין
- מרכז הקבלנים {

- מ. טנא - מסרד העבודה
- מ. להב - מסרד האוצר

- מ. שפריר
 - מ. לבון
- נציגי חברת "סיכון" {

סדר היום :

המסבר והמצוקה בבניה - הצעה לסדר היום
שהועברה לוועדת הכלכלה על-ידי הכנסת.

- - - - -

היו"ר מ. אולמרט:

אני פותח את הישיבה ומברך את האורחים שבאו לעזור לנו בעבודתנו.

חבר הכנסת אריאב הוא בעל ההצעה, ובודאי ירצה להגיד לנו כמה מלים לפני שניגש לדיון.

ח. אריאב:

אם אני מסכם בקצרה מה שטענתי מעל במת הכנסת, אלה דברים שידועים לכולם, דברתי על המשבר בבנייה הפרטית. אומנם יש בנייה על ידי הממשלה, אבל ראיתי ברכה רבה במדינה הפרטית לא רק לבונים כי אם למדינה כולה. לא אאזכר על המספרים והסכומים שהבנייה הפרטית נתנה בתחילת העסקה פרודוקטיבית, וגם שהבנייה הפרטית גרמה בעקיפין וגורמת בעקיפין להגדלת המצגל המסחרי במדינה בקשר עם חומרים וכל מיני דברים אחרים.

והנה לרגל סיבות שונות, התיקריות שבאו מהיטלים וממסים שונים, מכס ובלו, וכן לרגל הגבלות באשראי, ראיתי לפני אפשרות של שיתוק מסויים בעבודות הבנייה. יש כאלה שחושבים שבנייה בכלל במעגל הכלכלה במדינה אינה גורם פוזיטיבי במידה כזאת כמו יצור חקלאות או יצור תעשייה. משום כך באה המחשבה שצריך להגביל את האשראי לענף הזה. נדמה לי שהוכחתי במספרים שנחתי בכנסת שהמעגל הכלכלי שמסתובב סביב ענף הבנייה הפרטית הוא מעגל כה גדול וחשוב, שבאם הוא ייפסק הוא יביא שואה לא קטנה למצב הכלכלה במדינה. ומשום כך תבעתי מהכנסת ומהממשלה, אם הם מעוניינים בקיום הענף הזה, בבנייה הזאת שכולם מעוניינים בה - הצבור, הפועלים שמועסקים בזה ויכולים להישאר מחוטרי עבודה - אז הממשלה צריכה לתת כתף בענין הזה. קודם כל הוזלת ההתיקרות; שנית - הסדרים שונים בנוגע למסים, מס הכנסה; שלישית - ענין האשראי.

עד כמה שידוע לי, ומסרתי זאת בכנסת, הבונים הפרטיים שהתארגנו מוטכיים כספיים נוספים אפילו מהחוץ, זאת אומרת מכניסים גם מטבע זר למדינה. אז אפשר בקלות לתאר שעל ידי מדיניות נלוזה ששמה מחסום לכל הדברים האלה שציינתי, אפשר להביא לא רק לידי שיתוק בהעסקת פועלים, לא רק לידי שיתוק בענף שהוא חשוב לנו.

יש אולי מחשבה שבכלל אין צורך באיניציאטיבה של בנייה פרטית. בשביל זה יש מכשירים ממלכתיים, מדינה, והיא תעשה את העבודה הזאת כל עוד היא נחוזה. ולכן כמו שאני שולל את הגישה הזאת ביקט להרבה ענפים אחרים, כן אני שולל אותה בקשר עם זה. כי מה שאיניציאטיבה פרטית יכולה להביא להרחבה ולמסיכת כספים אחרים וכו' - לא יוכל המנגנון הממלכתי של המדינה לעשות.

משום כך העליתי את ההצעה לסדר היום, רצייתי שיהיה דיון בכנסת, כי אני חושב בין לחיוב ובין לשלילה, בין אם יש לזה גישה חיובית או גישה שלילית, זה ענף שאולי לדון עליו. אבל בטעה שמצד הממשלה מוצע להעביר את הבעייה לדיון מעמיק בוועדת הכלכלה, הסכמתי לזה מיד מתוך מחשבה שהועדה באמת תעמיק בזה, תעיין בהצעותי וגם בהצעות אחרות שתבואנה; תתייעץ עם הממשלה ותגיע למסקנות ברורות בקשר לשאלה זו, כי לפי עניות דעתי מצב זה כמו שהוא אינו יכול להימשך. אני מודה שלא מצד כל המטרדים היתה גישה שלילית מוחלטת; אני מודה שמצד מטרדים מסויימים היתה היענות. משום כך לא אוכל להגיד שיש פה מדיניות של הממשלה כולה, ומתוך מחשבה שאין פה אולי מדיניות כללית של הממשלה, מדיניות עוינת, שאולי זה מטעה מצד מטרדים אחדים - ובזה אני כולל גם את נגיד בנק ישראל, נדמה לי שגם מצדו אין היחס החיובי המתאים לענף זה.

אשמח אם הועדה תחמסר לכך ותסכם הצעות קונקרטיות ברורות לעזרת הענף.

היו"ר מ. אולמרט:

לחני שאני מוסר את רשות הדבור, אני רוצה להעיר מספר הערות שיעזרו לאורחים להגיש את החומר.

ראשית מרכזי הבנייה הפרטית, וכן מרכזי הבנייה של הסקטור ההסתדרותי. אני רוצה לפרט במקצת. מענין אותנו איפה

דבר שני לגיזה מטרוח נעשתה הבנייה בשני המקרים. לגבי הבנייה הפרטית - גודל הדירות, אם זה שכונים או בנייה פרטית לחלוטין.

ודבר שלישי - שאלת מס ההכנסה. בעלי ההצעה הביאו גם מספרים. אנחנו מבקשים לדעת מה היה התחשיב של מסים בכלל ומס הכנסה לגבי הבנייה הפרטית והבנייה ההסתדרותית.

שלוש נקודות אלו נראות לי כמרכזיות.

אני מצטער שלא נמצא כאן שר האוצר או בא כוחו ונגיד הבנק או בא כוחו. מאד היו מועילים לו

מר לבון:

שמעו את הבירור הזה.

אני מצטער גם על כך שחבר הכנסת אריאב הציג את הטאלה בצורה קצת מצומצמת. אני לא אדבר לא על הבנייה הפרטית ולא על הבנייה ההסתדרותית. אדבר על בנייה עממית ללא הבדל שייכות מפלגתית או צבורית של האיט, ללא התחשבות במקצועו - אם הוא פועל בניין, פועל מתכת, מוכר ירקות או בעל חנות מכולת קטנה. אותנו לא מענינת הבנייה הפרטית הגדולה, הדירות הגדולות בסביל בעלי היכולת הגדולים. אני חושב שזה גם לא צריך לעניין את ועדת הכלכלה של הכנסת ואת הכנסת, מפני שאם איש בעל יכולת בונה לעצמו בית בודד או דירה, הוא יוצא מגדר בעייה צבורית-חברתית, ואינני יכול לקבל שהתרופה לאנשים אלה היא הרדיסקונט, שיתנו לא שלושת אלפים - ארבעת אלפים בקרדיט בטטרות לשנתיים או שלוש. לא זו הבעייה. זה גם מהווה שכבה נמוכה מאד. הבעייה היא של המוני העם שחנאי דורות ירודים, ואז לא מעניין אותי אם הבית נבנה על ידי גולדסטין או מישהו אחר, את אלה אני מביין, פה יש לי שפה מסותפת.

עכשיו לעצם הבעייה. כלכלה במדינה קיימת על שלשה סקטורים. אינני הולך לפי ערכם הלאומי, אלא לפי מספר הנועלים המועסקים בכל סקטור. שלושת הסקטורים הם: תעשייה, בנייה, חקלאות. לפי ערכם הלאומי הייתי הופך את הסדר. אלה הם נושאי התעסוקה במדינה, ואם אחד מאלה מפגר, אז התעסוקה במדינה מפגרת. ואם יש היוט פיגור או החלטה בתעשייה, הרי זה תוצאה מההחלטה בבנייה. אילמלא הייתה החלטה בבנייה, לא הייתה החלטה בתעשייה. אז כוח הבנייה הפנימי הרגיל לא היה מצטמצם לממדים כפי שהצטמצם.

בניין זה כל בתי החרושת לחומרי בניין, כל המשודדים הטכניים, כל הנגריות, הובלה. זה ענף בלגל החיים הכלכליים. אני יודע את התיאוריה שאסור למדינה לקחת אמצעים ולהשקיע אותם בבנייה, היות והיא אינפלאציונית וכו' וכו'. ואני מסכים שבתיאוריה הכי נכון לקחת וליצור אמצעי יצור בתעשייה ובחקלאות כדי לתת תעסוקה לפועלים, להטאיר אותם באוהלים שנים רבות עד שיווצרו עודף הערך, ולא מעניין אותי כרוצע בידי מי ישאר עודף הערך, אם בידי הצבור או בידי הפרט, אם בידי הקפיטל הלאומי או בידי הקפיטל הפרטי. איננו דנים בסוגיה זו. אני אומר שלא יהיה יצור רגיל ונורמלי בבתי-החרושת, ולא יהיה יצור רגיל בחקלאות אם לא יהיו תנאי דיור אנושיים. התקופה בה היו חלוצים וכו' כבר עברה. והאלמנטים שלנו, העם הזה שממנו אנו צריכים לעשות פועלי תעשייה ופועלים חקלאיים, - לא נעשה אותם כאלה אם לא יהיו תנאי דיור אנושיים.

והערה שלישית. אני מבקש מיו"ר הוועדה להתעניין בשני דברים נוספים: מה הן ההוצאות הסוציאליות שהמדינה, העירייה, ארגוני הנסים השונים משקיעים בשכונת התקווה; ומה הן ההוצאות הסוציאליות שקרית-עבודה משקיעה במעברות על ידה. אני מבקש לקבל מספר סני: מהו אחוז השוטרים העסוקים בשכונת התקווה, ומהו אחוז השוטרים המועסקים בנחלת יצחק? אני מבקש לבדוק מהו אחוז תושבי בתי-הספר וילדים מפגרים, ילדים קשי חינוך, פושעים - משכונת התקווה, ומהו אחוז אותם האנשים משתי השכונות האחרות. נצרך את הסכומים והמספרים האלה ונראה אם אנחנו משתמשים באופן כלכלי באמצעי המדינה.

אינני גורס שעל-ידי זה שפחיתו את מס ההכנסה ממי שישקיע כספו בבניה, ייווצרו דירות עממיות. אין זה רציני. שום קפיטליסט אינו יכול לפי התנאים היום במדינה להשקיע את כספו בבניה עממית. לא מענינת אותי בניה אחרת, כי הוא לא יכול לקבל שכר דירה כה גבוה שזה יתן לו ריבית מתקבלת על הדעת, שזה יתן לו אמורטיזציה והבדל ערך הכסף. ואם אנחנו צביא שכירים לחלומי שכר דירה כאלה, הם יהיו מוכרחים מחר לסדר טביתות ולדרוש הוספת שכר.

לכן, רבותי, נשתמש בדברים שיכולים להיות מועילים למקצוע. אם יש לשכון עובדים עבודה, אז יש עבודה לבנייה הפרטית. אם אין לנו עבודה - אין גם להם עבודה.

ועדת הכלכלה - 4.7.1956

אל נשתמש בבעיית מס ההכנסה שאין לה ערך. אינני בא לדרוש מהאוצר שיקטין את המסים שהטיל על חומרי הבנין, אבל נדרוש מהאוצר אמצעים אפוזיטיביים לתקופות מתקבלות על הדעת ובחנאים מתקבלים על הדעת לבנייה עממית. בכך יתמכו בנו רוב חברי הכנסת מימין ומשמאל. הם לא יתמכו בנו אם נבוא ונדבר על דברים שאינם פותרים את שאלת הבנייה להמונים.

מר גולדשטיין: כבוד היו"ר, חברי הועדה.

כאשר אני בא לנגוע בבעיית הבנייה הפרטית במדינה זו, אין ברצוני להקטין במשהו את ערך הבנייה הצבורית שקמה במדינה במשך שמונה השנים האחרונות. אני חושב שמפעל הבנייה שהוקם במדינה במשך תקופה זו יכול לעורר השהפסמות אצל כל זר שמבקר במדינה. זהו מפעל עצום, גם על ידי הבנייה הצבורית וגם על ידי הבנייה הפרטית. וכאשר אני מדבר על הבנייה הפרטית, אינני מזלזל בבנייה הצבורית, כי אני מעוניין שהקבלנים שלנו יעבדו ואני עושה עכשיו מאמצים גדולים מאד עם גורמי בניין נוספים במדינה כדי לעודד ולהגדיל את הבנייה הצבורית על ידי הטגת כספים בחו"ל, גם בטביל העיריות וגם על ידי מפעל משותף שאנחנו עושים עם מטדז העבודה.

אבל כאשר אני טוקר את הבעייה מבחינת העבודה ומבחינת כמות הבנייה, אני לוקח את מספר החדרים שנבנו במדינה, גם על ידי הבנייה הצבורית וגם על ידי הבנייה הפרטית - אני קובע שמצבנו בשטח הדיור והשכון היה רע מאד לולא המפעל העצום של הבנייה הפרטית. הדבר מתבטא לפחות ב-160,000 חדר שהוקמו במשך שמונה שנים, כשמונים אלף יחידות דיור. מספר חדרים זה הוקם על ידי הבנייה הפרטית בלי עזרה מצד הממשלה, הן בשטח הפיננסי והן בשטח של רזרבה קרקעית.

כרגע נעשית בנייה פרטית בהיקף של 1300 חדרים לחודש. הבנייה נעשית במקומות שבהם יש אדמה פרטית. הבנייה הולכת ויורדת. אחוז אותם האנשים שעליהם דבר מר לבון, שקונים דירות לוקטוס, הולך ויורד. רוב האנשים שבטבילם אנחנו בונים הם אנשים שרוצים לשפר את מצב הדיור שלהם, את הכסף מטיגים על ידי דמי מפתח, אנשים שעוברים מהערים הנטושות ונעזרים על ידי פיצויים אישיים שהם מקבלים במקומות שונים.

בארץ אין אנשים מעריכים את הבנייה. זהו מוסד שנחשב בעולם ביותר, שיום עבודה של פועל בבנין נותן קיום לחמש משפחות נוספות במדינה. יש פתגם צרפתי האומר: אם אין בנייה אין כלום. יש עוד פתגם שאומר: במדינה שבה פוסק לדפוק הפטיש של הבנאי - מתחיל מסבר. יש לי נסיון מתוך שנות עבודתי הרבות, שכל מסבר בבנין הביא למסבר כלכלי וזה לא רק בישראל, הענין הזה קיים בעולם כולו. נפגשתי עם נותני עבודה ועם פועלים, ואני אומר לכם שהל מדינה הרבה יותר עשירה ואולי עשירה ביותר היחה מאד מאושרת לו היו בתוכה גורמי בצוע וגורמי איניצי-אטיבה בשטח הבנייה כמו בישראל. לולא הגורם הזה של הבנייה הפרטית, אין כל ספק שהממשלה היחה צריכה להטקיע לפחות עוד 150 מיליון לירות בבנייה. יש גם לקחת בחשבון שכאן מסחררים את הצורך בקרקעות. אם ננסה לעשות חשבון כמה קרקע היחה דרושה כדי לבנות עליה 160 אלף חדר, נדמה לי שהיה קשה מאד למצוא אותה אם לא בחוץ הערים, אבל במקומות שאנחנו מעודדים אותה עד היום הזה.

עם כל הערכתי לבנייה הממשלתית, אני חושב שיש קצת אי התחשבות בשטח הקרקע. לדעתי מבזבזים יותר מדי קרקע, אם כי נכון שזה טוב מאד כאשר בונים בתים במרחק של 30 מטר האחד מהשני. אבל זה יתנקם בנו בעתיד הקרוב. בערים שלנו אין מגרשים צבויים, אז אם הולכים לבנות דברים חדשים יש לדאוג לזה שאולי בעוד כמה שנים יהיה צורך להקים במקום זה גן צבוי או מגרש משחקים, ואין צורך להשאיר רווח של 30 מטר בין בית לבית.

עכשיו אני רוצה לדבר מה נותנת כיום הבנייה הזאת לממשלה. ובכך, על דירה של 2 חדרים הוטל מס של 1,385 ל"י, 65 ממ"ר. סכום זה מוטל על דירה של 2 חדרים שמחירה בפמוצע הוא 8000 ל"י. אחרי כל ההוצאות הנוספות, מטים עירוניים, חשמל, גינה וגדר, פתוח המגרש - עד שנגסים לבנין, 2,800 ל"י.

אם ניקח 20 אלף חדר שהבניה הפרטית בנתה במשך שנה, אז הממשלה מקבלת מזה בין 12 ל-15 מיליון לירות.

אם כן, ענף הבנין הוא ענף מכניס לממשלה, נותן העסוקה גדולה למדינה, זהו מפתח כלכלי למדינה, ולא רק למדינת ישראל אלא לכל מדינה בעולם.

אני רוצה לדבר על מוכרי דירות או קבלנים בארצות-הברית היה כנס של 30,000 קבלנים. ביניהם 60% שאינם בונים יותר מאשר בית אחד לשנה. אבל לא רק המאמצים שלהם זה כוחה של מדינה ויש לעודד אותם, אין לזלזל בענין זה.

ואני רוצה לומר שבעולם כולו כיום, במדינות גדולות, יודעים שהם בעצמם לא יכולים לשאת על עצמם בטום אופן את העול של הבניה, כי במידה שהממשלה נכנסת לבניה, התביעות של המשתכנ גדולות פי חמשה מאשר הן לגבי האיש הפרטי. כאשר מסתכנים בבניה הפרטית באים לזה, הם מוכנים לקבל משכנתה של 2,000-2,500 לירות ולשלם 100 לירות לחודש, במשך כמה שנים הם מוותרים על כמה דברים הכרחיים, וכאשר הם באים לממשלה, אותו האיש רוצה לקבל את המשכנתה ל-15 שנה. אז ממשלה עשירה ביותר, לו היתה צריכה לקבל על עצמה את כל הבניה, לא היתה יכולה לשאת זאת.

אני מסכים עם מר לבון על הבית כבעיה סוציאלית. אני טיפלתי בבעיה זו וראיתי את שכונת חאפ, זו בעיה סוציאלית קשה. ראיתי מקרים של משפחות שהתנוונו, וכאשר הבאנו אותם לדיור מתאים וסינינו את חנאי המטמחה, הם הסתנו מן הקצה אל הקצה. המטמחה הפכה בבת אחת למשפחה פרודוקטיבית. דבר ידוע הוא בעולם שהדיור הוא אחת הבעיות הסוציאליות החשובות ביותר, שאחר כך בסופו של חשבון זה חוסך למדינה מאמצים וכספים בכל הטתחים: במאטרה, בטטח סוציאלי וכו'.

ובכן, עם כל הערכתי - ויש לי הערכה - למפעל הבנין העצום שהממשלה מטפלת בו, ויש טתחים עצומים לבנות בהם והממשלה עוד הצטרך להטקיע עוד מאות אלפי לירות בזה - יש לסמור גם על הנכס הזה שטמו בניה פרטית. הבניה הזאת נמצאת כיום במצב שהממשלה והכנסת צריכות קצת לתת דעתן לענין זה. והתביעות אינן גדולות.

אני צריך לומר שבעיקר הטר ספיר מגלה הבנה לענין, אבל במידת יכולתו. אנחנו מקבלים בכל שנה בעד מיליון לירות ברוזל. בוועידה של הסתדרות פועלי הבנין כל אחד עמד בחוקף על האצטרוטים של הפועלים, ודרשו להמשיך את הבניה הפרטית כגורם העסוקה ממדובה ראטונה. בטביל סנוכל לקיים עכשיו את הענף, אנחנו זקוקים לקרדיט של 4 מיליון לירות, לא בכסף, אלא 2 מיליון הלירות של הבלו על המלט בהלוואה לתקופה של שנה וחצי - שנתיים; אנחנו זקוקים לפחות הטנה ל-2 מיליון לירות לרדיסקונט בבנק הממלכתי. יש צורך להקציב מדי שנה בטנה הלוואה של 3 מיליון לירות לתקופה של שלוש שנים, כדי לקיים את הבניה הזאת. אינני מדבר על עשרות מיליונים שהבניה הפרטית תובעת ובצדק.

זהו המצב. ואני רוצה לומר שאני למעמים מתפלא איך בלי עזרה, בלי כל הערכה הציבור הזה יכול להמשיך ולתת תרומה כל כך עצומה למדינה בקטר לבעיית הטיכון והדיור. אבל הגענו למצב שהציבור הזה לא יכול להמשיך יותר, וכטנים האחרונות, בגלל חוסר הקרדיטים ובגלל הריבית השחורה, איננו יכולים להמשיך. אני עצמי, בטביל לסמור על הציבור הזה, תובע ממנו להקטין את הפעילות שלו בטטח זה, כי אם הוא ימשיך בצורה זו, זו תהיה קטטרופה. חייבים לעשות משהו בענין זה.

אני חושב שוועדת הכלכלה תעשה שירות רב למדינה ולבניה שלנו אם תטה שכס, שהתביעות המינימליות שאנחנו תובעים לקיום הענף הזה תתמלאנה. והתביעות אינן גדולות.

מר רובינסטיין: אני מסכים עם קודמי בקטר עם הבניה מבחינה סוציאלית.

אני רוצה להתעכב על דירות, גודל הדירות וסוג הדירות. אי אפשר לדבר על דירה לפי סכום הכסף. הצפיפות הסודרת בארץ היא צפיפות שבמשך הזמן תגרום להרבה בעיות סוציאליות. לדעתי מוטב לקטט את הדירה פחות, לעשות פחות סיפורים, אבל קודם כל לתת את טטח המתיה.

כנוגע למחיר הדירה, המחיר הוא בדרך כלל לא קבוע. כי אם מישהו לוקח את הדירה במקום שהמגויס עצמו עלה 3,000 לירות ועושה חשבון שזה מקמץ לו הוצאות תחבורה, אז המחיר הוא יותר קטן. מה ההטוואה של דירה כזו למה שהיה פעם? מחיר של דירה כזו לפני מלחמת העולם היה בין 400 - 500 לירות, מחיר הברזל היה 8 לירות הטונה - היום זה 450 לירות; מלט עלה אז 2.70 לירות הטונה; היום - 90 לירות. וכל זה בגלל ההיטלים. בעולם כולו אין דוגמה לגובה ההיטלים שהטילו כאן.

בקשר עם הבניה מבחינת תעסוקה. אנחנו עדיין לאבטלה שהולכת וגדלה, ונראה לפי הפעילות הכלכלית של המדינה שהאבטלה הגדול, ואז יחפשו עבודות דחק. אני יכול להגיד בפה מלא שהבניה היא הגורם הזול ביותר שנותן להם עבודה.

בקשר עם מטבע חוץ. היבוא הכולל חלקי חילוף בחעטיה לא יגיע ל-15%. אם ניקח רק את היבוא הכולל של חומרים נגיע ל-8%-9%. אבל כאשר אני מוסיף את חלקי החילוף זה מגיע ל-15%, כלומר 85% של הכסף הולכים בצורה זו או אחרת לעבודה.

אשר להטקעה כסף בבניה להשכלה, דבר שהיה קיים עד המלחמה, אחרי המלחמה כמעט נפסק - זו בעיה מסובכת. אינני מסכים עם מר לבון שאי אפשר לשנות את פני הדברים, אבל הסינויים הם כה גדולים שמוטב שאנחנו עכשיו לא נגע בזה.

עוד נקודה אחת, ערך הלירה המגיעה לידי הבניה הפרטית ביחס ללירה שמגיעה לבניה ממסלית או ציבורית. אנחנו כעת בנינו 122 יחידות דירור בטביל מפוני יפו. לא יכולתי לתאר לי איזה מאמץ יעשו אנשים אלה בעצמם. היתה עזרה מכסימלית מצד משרד העבודה, נתנו להם הלוואות, אבל המאמץ שהאנשים האלה עשו בעצמם - לא ראיתי אף פעם מאמץ כזה. על כל לירה הם השקיעו לפחות שתיים. הם שיפרו את הדירה, הוסיפו כל מה שאפשר היה. בניתי בתים בבתי-ים, דירות זולות. לא יאומן איך אנשים אלה מסלמים. הם מסלמים את כל כספם, ותוך שלוש שנים מקבלים את הדירה.

היחס שאני רואה הוא יחס של אפליה. השתתפותי במועצה הכלכלית שליד משרד ראש הממשלה. שם הוחלט פה אחד לתת הלוואה של שני מיליון לירות כדי לעודד את הבניה הפרטית. לא קיבלנו אף פרוטה. באותו זמן היו הוצאות של עשרות מיליונים לירות לבניה, אבל את 2 מיליון הלירות האלה אי אפשר היה למצוא.

אני עובר לנקודה אחרונה - מס הכנסה. אני רואה חלק מהשיחוק בבניה בגלל מס הכנסה. בניה היא אחד המקצועות המסובכים ביותר, גם הנהלת החשבונות היא מאד מסובכת. אני מוכרח לומר שמש הכנסה היום איננו מס הכנסה, אלא מס טחיטה. פקידי הטומה מתפסים רק שגיאה פורמלית כדי לבטל את הפנקסים.

קיימת בעיית האסראי. כאשר מישהו צריך לבנות ומגיע למצב של דוחק, הכסף במחזור דרוש פי ששה או שבעה מאשר לפני כמה שנים, והוא מוכרח להשתמש בריבית שחורה. אני יכול לספר הרבה קוריוזים על זה, אבל הגיעו מים עד נפש, וחלק מהאנשים שיושבים כאן מכירים אותי, אני נמצא בארץ 33 שנים, ולא פעם הגעתי למחטבה שאני אצטרך לעקור מהארץ. זהו המצב. והיום יש אנשים שמכרו את הדירות שלהם, רוצים להתחיל לבנות, והם פוחדים שברגע שיחחילו לבנות יקחו מהם את הכל, ואז מגיעים למסקנה: מוטב לא לבנות.

מר ספריר: מקיימים פה ויכוח על כמה עניינים שאינני יודע אם ועדת הכלכלה היא הוועדה המתאימה בטבילם. כל מה שהוטמע פה נוגע לוועדת הכספים, במידה שיש בירור בענין זה וצריך להוציא מסקנות, זה צריך להיות עם האוצר, עם ועדת הכספים. יש פה גם אלמנט שוועדת הכלכלה מעונינת בו.

יש שני סוגים, סוג אחד שלא דיברו עליו היום, אלה שבונים לעצמם דירות של 4, 5 או 6 חדרים. אינני יודע כמה הם מתוך 80,000. כאשר בונים 5 חדרים, זה בדיוק 2-3 דירות יותר קטנות. יש כאלה. אנחנו קצת מכירים את הל-אביב, עוברים בדחובות ורואים דירות כאלה.

אולם גם לגבי סוג המשתכנים האחר יש כנראה סוגים שונים, כלומר סוג זה שמקבל רדיסקונטו של שלוש שנים. אני מצטער על כך,

אבל לא כל היהודים הם כאלה. יש עכשיו תכנית הקטורה בשמו של לבון. הוא לקח דירה שבונים אותה על שטח של 65 מטר, ותכנן שההיקף יהיה של 65 מטר, שהאיט יכול להגיע בסופו של דבר לדירה כזו, הוא גמר באופן מאד סטנדרטי רק חלק אחד של הסידורים הסניטריים, המטבח, והשאר רק קירות. אני רוצה לומר לכם שאילו היה מצב כזה שהיינו יכולים לבנות השנה 2,000 - 3,000 דירות ברדיסקונטו לשלוש שנים, ואתם יודעים מה זה כיום להשיג הלוואה בבנק לשלוש שנים, היינו לבטח עושים זאת. אבל האיט צריך ללכת לדירה זו צריכה לעלות 5,500 לירות, הוא זקוק להלוואה, ואצלנו יושבים ומתדיינים כבר חודשים אם תספיק לו הלוואה של 2,000 לירות או שגם 2,500 לירות לא יספיקו. ולא לשלוש שנים, כי אם לעשר שנים.

אנחנו יודעים מה מצב החסלומים. מדברים על איש שזקוק לדירה, ואנחנו חושבים שאנחנו בונים ב-80% לאלה שגרים בדירה בת חדר אחד. עלינו לדעת מה כושר החסלום של אנשים. ענין מס ההכנסה זו בעיה צריך להתגבר עליה. גם האוצר מעוניין בזה. אבל אם אני מדבר בשם איש שאנחנו לא יכולים לטעות במס הכנסה שלו, אנחנו יודעים שהוא מקבל אם זה בבית-חרושת או פרדס או מסגר - אנחנו יודעים על פועל שמסתכר ויודעים בדיוק בסוף החודש מה הוא מרוויח. ואנחנו יודעים שאם מישהו מקבל עליו חסלום של 25 לירות לחודש, יש חלק לא קטן שקטה לו לסלם 25 לירות לחודש.

אני חושב שהעבודה של קבלנים שמוכרים דירות ויכולים להסתדר בהלוואה קטנה לתקופה קצרה - זה ראוי לעידוד. איננו רואים בזה שום התחרות.

כל אלה שמדברים על אינפלציה יודעים שבלי דירה לא יכולים להגיד שיש משפחה בארץ. וכל מה שאמרו פה על ערך האדם והמשפחה כשהם עוברים מהמעברה לדירה, את זה אפשר ללמוד כל יום.

ולא רק זאת. הדירה זה אחד הצרכים הראשונים. ואני חושב שהשאלה היא תמיד בפרופורציה. אפשר לפתור את כל השאלות. אנחנו חושבים שאין לזה כל הצדקה ישובית וגם כלכלית של שנים שחונות, אין שום הצדקה שהטנה אף הלוואה אחת לא ניתנה לבניה רגילה. ועם כל החטיבות, אני מן האחרונים שאזלזל בחיסול המעברה, אבל אין הצדקה שבמסך השנה אין אף הלוואה אחת לטיכון הרגיל, כלומר הפועלים מכל הסכבות ומכל הסוגים, אשר בלי הלוואה והלוואה טובה לא יגיעו לטיכון.

אני חושב שבעיה זו צריכה להיות בין המסקנות של ועדת הכלכלה. ולאחר שסיפרתי שאי אפשר במסגרת של 65 מטר, חדר אחד עם סידורים סניטריים ומטבח בסטנדרט עולים ואיננו יכולים לבנות מפני שאין הלוואה לזה - זה צריך להיות אחד הדברים שעליו אתם צריכים להוציא מסקנות.

ט. טורט: רציתי לשאול אם ארגון הקבלנים מייצג את הקבלנים מכל הארץ?

מר גולדשטיין: אנחנו מאורגנים ב-14 סניפים בכל הארץ, כמעט 95% מהקבלנים.

ט. טורט: נאמר כאן שהקבלנים הפרטיים אינם בונים בערי העולים משום שהקרקע עם איננה קרקע פרטית. האם יש קושי ברכישת קרקעות? אתמול היה דיון בכנסת על פיזור האוכלוסייה. האם יש לכם תכניות סיעזרו לפיזור האוכלוסייה או לא?

מר גולדשטיין: יש חטיבות רבה לפיזור האוכלוסייה. אילו היה מצב כזה שכל המאמץ הממשלתי ניתן לפיזור האוכלוסייה, לא היה איש במדינה שלא היה מעריך זאת. אבל המצב העובדתי הוא כזה שגם הפעילות הממשלתית ברובה הגדול עד היום הזה היתה גם כן באותם הסטחים שלגביהם אמרנו שלא תהיה תועלת. אבל ההכדל הוא בזה שכאן בונים על אדמה פרטית. אני מניח שהיום יש כבאר-טבע מקום לפעילות של בניה כזאת, לו היה לכך עידוד, היו נמצאים אנשים שילכו לעשות זאת. עד היום בטיכון העממי היו מסקיעים 52%, 48% היו הלוואות ממשלתיות. היום זה בלתי אפשרי. אמרו כאן שההתייקרות של חומרי בנין הגיעו עד כדי כך שהתוספת מוכרחה להיות במזומן. אני מניח שיש הרבה אנשים שבלי הלוואה גדולה לא יוכלו להגיע, אבל טבעו של אדם כאשר הוא בא לבונה פרטי, הוא מוכן למאמץ יותר גדול מאשר בפני מוסד ממשלתי או חצי ממשלתי.